

μπάλα

μπάλα, η, ουσ. [<μσν. μπάλα <ιταλ. balla]. **1.** το τόπι, η σφαίρα από δέρμα, καουτσούκ ή πλαστικό με το οποίο παίζεται το ποδόσφαιρο και άλλα αθλητικά παιχνίδια: «η μπάλα του ποδοσφαίρου είναι διαφορετική από την μπάλα του μπάσκετ και του βόλεϊ». (Τραγούδι: παρακάλα, παρακάλα στο πλεχτό να πάει η **μπάλα**, στο δοκάρι μη χτυπήσει τ' όνειρο μη σταματήσει). **2.** γενικά το ποδόσφαιρο: «κάθε Κυριακή πηγαίνουμε στο γήπεδο να δούμε μπάλα». (Λαϊκό τραγούδι: να ξαναγινόμασταν πάλι πιτσιρίκοι με κοντοπαντέλονο **μπάλα** και τσιλίκι). **3.** βλήμα κανονιού ή ντουφεκιού, το βλήμα, το βόλι: «οι μπάλες σφύριζαν δεξιά αριστερά και δεν τολμούσε κανένας να βγάλει το κεφάλι του απ' τα χαρακώματα». **4.** ό,τι έχει ή παίρνει σχήμα σφαιρικό: «μπάλες χιονιού || έκανε το σεντόνι μπάλα και το 'ριξε στο πλυντήριο || έκανε το χαρτί μπάλα και το πέταξε στον κάλαθο των ακρήτων». **5.** συσκευασμένο μεγάλο δέμα εμπορευμάτων: «άρχισαν με το γερανό να φορτώνουν στο πλοίο τις μπάλες με βαμβάκι που υπήρχαν στην προκυμαία || το μηχάνημα έκανε τ' άχυρο μπάλες και τις πετούσε στην άκρη». Υποκορ. **μπαλάκι, το** (βλ. λ.). (Ακολουθούν 34 φρ.)·

- βλέπω μπάλα, παρακολουθώ ως θεατής ποδοσφαιρικό παιχνίδι: «κάθε Κυριακή πηγαίνω στο γήπεδο και βλέπω μπάλα || μην τον ενοχλείς, γιατί είναι στο σαλόνι και βλέπει μπάλα στην τηλεόραση»·

- δε μας θέλει η μπάλα σήμερα ή δε μας θέλει σήμερα η μπάλα, (για ποδόσφαιρο) αν και παίζουμε πολύ καλά, η τύχη μας πάει κόντρα, γιατί η μπάλα δεν μπαίνει στα δίχτυα της αντίπαλης ομάδας: «μα τι γκίνια είναι αυτή! Τους παίζουμε μονότερμα και δεν μπορούμε να βάλουμε γκολ. Δε μας θέλει η μπάλα σήμερα». Λέγεται και για μπάσκετ·

- δεν τον θέλει η μπάλα, (για ποδοσφαιριστές) δεν τον ευνοεί η τύχη για να αποδώσει σύμφωνα με τις δυνατότητές του: «όσο και να προσπαθεί σήμερα να παίξει καλά ο τάδε παίχτης μας δεν τον θέλει η μπάλα»·

- είναι και να σε θέλει η μπάλα, (για ποδοσφαιριστές) δεν εξαρτάται μόνο από την ικανότητα του παίχτη να παίξει καλό ποδόσφαιρο, αλλά και από την εύνοια της τύχης: «δεν είναι μόνο να 'σαι καλός ποδοσφαιριστής, αλλά είναι και να σε θέλει η μπάλα»·

- έσκαψε την μπάλα, (στη γλώσσα του ποδοσφαίρου) ο παίχτης για τον οποίο γίνεται λόγος χτύπησε την μπάλα με τέτοιο τρόπο, ώστε αυτή πήρε καμπύλη τροχιά: «ο τάδε παίχτης έσκαψε την μπάλα και την πέρασε πάνω απ' το κεφάλι του αντιπάλου του». Στην περίπτωση αυτή, το χτύπημα της μπάλας γίνεται με τη μύτη του ποδοσφαιρικού του, που ενεργεί σαν φτυαράκι·

- έχασα την μπάλα ή έχω χάσει την μπάλα, βρίσκομαι σε πλήρη σύγχυση, δεν ξέρω πώς να ενεργήσω: «χρωστάω στον έναν, χρωστάω στον άλλον, άλλοι με χρωστάνε και δε με πληρώνουν, αμάν πια, έχω χάσει την μπάλα και δεν ξέρω τι μου γίνεται». Από την εικόνα του παίχτη που, επειδή οι αντίπαλοί του παίζουν πάρα πολύ καλά, ανταλλάσσουν με ταχύτητα και τέχνη την μπάλα μεταξύ τους, βρίσκεται σε σύγχυση·

- έχασαν την μπάλα ή έχουν χάσει την μπάλα, (για ποδοσφαιρικές ομάδες) οι παίχτες της μιας ομάδας βρίσκονται σε πλήρη σύγχυση, τρέχουν άσκοπα μέσα στο γήπεδο, γιατί οι αντίπαλοί τους παίζουν πάρα πολύ καλά: «έπασε τέτοιο παιχνίδι η ομάδα μας, που οι άλλοι έχασαν την μπάλα»·

- έχεις την μπάλα, έκφραση με την οποία δίνουμε τη σειρά σε κάποιον να ενεργήσει, να ενεργοποιηθεί: «θέλω να είσαι έτοιμος, γιατί μετά τον τάδε έχεις την μπάλα». Πολλές φορές, μετά το ρ. της φρ. ακολουθεί το εσύ·

- η κυκλοφορία της μπάλας, (στη γλώσσα του ποδοσφαίρου) βλ. λ. [κυκλοφορία](#)·

- η μπάλα είναι στρογγυλή, (στη γλώσσα του ποδοσφαίρου) λέγεται συνήθως για να τονίσει πως το αποτέλεσμα του παιχνιδιού, ανεξάρτητα από την ικανότητα των ομάδων, κατά ένα μεγάλο μέρος εξαρτάται και από την τύχη: «δεν πρέπει να επαναπαντούμε στο γεγονός ότι αντίπαλοί μας είναι τελευταίοι στη βαθμολογία του πρωταθλήματος, γιατί η μπάλα είναι στρογγυλή»·

- η μπάλα τιμωρεί, (στη γλώσσα του ποδοσφαίρου) λέγεται στην περίπτωση εκείνη που μια ομάδα χάνει

αλληπάλληλες ευκαιρίες για να πετύχει γκολ και στο τέλος δέχεται αυτή γκολ, που τις πιο πολλές φορές είναι καθοριστικό για το παιχνίδι·

- *κι όποιον πάρει η μπάλα*, λέγεται στην περίπτωση που επιβάλλεται κάποια τιμωρία με άνωθεν εντολή στην τύχη και όχι κατ' επιλογή ή στην περίπτωση που κάποια επικίνδυνη ενέργεια μπορεί να βλάψει τυχαία του οποιουδήποτε: «εγώ θα επιβάλω τις ανάλογες κυρώσεις για τη ζημιά που έγινε κι όποιον πάρει η μπάλα || πετάει την πέτρα μακριά του κι όποιον πάρει η μπάλα». (Τραγούδι: *φύγαμε και πάμε γι' άλλα άντε κι όποιον πάρει η μπάλα*). Αναφορά στο βλήμα του κανονιού. Συνών. *κι όποιον πάρει η μπόρα / κι όποιον πάρει ο χάρος / κι όποιον πάρει το ποτάμι*·

- *κλωτσώ την μπάλα*, (για ποδόσφαιρο) δεν κατέχω την τέχνη του ποδοσφαίρου, απλώς χτυπώ την μπάλα με το πόδι: «επειδή κλωτσάει την μπάλα, νομίζει πως μπορεί να γίνει και ποδοσφαιριστής»·

- *κυκλοφορεί η μπάλα*, (στη γλώσσα του ποδοσφαίρου) βλ. λ. [κυκλοφορώ](#)·

- *μ' αρέσει η μπάλα*, (για ποδόσφαιρο) μου αρέσει να παρακολουθώ ποδόσφαιρο: «κάθε Κυριακή πηγαίνω στο γήπεδο, γιατί μ' αρέσει η μπάλα»·

- *μιλάει με την μπάλα*, (στη γλώσσα του ποδοσφαίρου) είναι μεγάλος μπαλαδόρος: «αυτός ο ποδοσφαιριστής μιλάει με την μπάλα και δεν μπορεί κανένας αντίπαλός του να τον μαρκάρει με επιτυχία»·

- *παίζει μόνος του μπάλα*, **α.** είναι μοναχικός τύπος: «απ' τη μέρα που πέθανε η γυναίκα του, παίζει μόνος του μπάλα». **β.** κυριαρχεί απόλυτα σε ένα χώρο: «είναι τόσο ισχυρός έμπορος, που παίζει μόνος του μπάλα στην αγορά»·

- *παίζω μπάλα*, (στη γλώσσα του ποδοσφαίρου) **α.** είμαι ποδοσφαιριστής: «παίζω μπάλα στην τάδε ομάδα». **β.** παίζω ποδόσφαιρο: «τα παιδιά παίζουν μπάλα στην αλάνα». **γ.** (στη νεοαργκό) συνουσιάζομαι: «παίζω μπάλα με την κυρά μου τρεις φορές τη βδομάδα έτσι, για να μη χάσω τη φόρμα μου»·

- *παίξε μπάλα*, **α.** φιλική προτροπή σε άτομο που του παραθέτουμε γεύμα, να αρχίσει να τρώει: «παίξε μπάλα, γιατί, αν ντρέπεσαι, δε θα προλάβεις να φας τίποτα». **β.** φιλική προτροπή σε κάποιον να οργανώσει και εκ μέρους της παρέας μας τη νυχτερινή μας έξοδο, τη νυχτερινή μας διασκέδαση: «αφού είσαι ο μόνος που ξέρεις όλα τα όμορφα της πόλης, παίξε μπάλα για να περάσουμε ευχάριστα τη βραδιά μας». **γ.** (στον ερωτικό ή επαγγελματικό τομέα) φιλική προτροπή σε κάποιον να αναλάβει πρωτοβουλία και να αρχίσει να ενεργεί δυναμικά, να πάρει την κατάσταση στα χέρια του: «έχω την γκόμενα ψημένη, γι' αυτό παίξε μπάλα || έλα, παίξε μπάλα, γιατί τακτοποίησα όλες τις εκκρεμότητες». Συνών. *κάνε μπεγλέρι / κάνε παιχνίδι*·

- *παίξτε μπάλα ρεεε!* (στη γλώσσα του ποδοσφαίρου) αγανακτισμένη προτροπή οπαδών ποδοσφαιρικής ομάδας στους παίχτες της, που δεν αποδίδουν αγωνιστικά, να παίξουν σύμφωνα με τις δυνατότητές τους. Συνών. *κάντε παιχνίδι ρεεε(!)*·

- *παίρνω μπάλα*, επισκέπτομαι διαδοχικά όλα τα γνωστά μου στέκια για να βρω κάποιον ή κάτι: «πήρε μπάλα τα μαπαράκια για να βρει το φίλο του || πήρα μπάλα τα συνεργεία για να βρω ένα ανταλλακτικό για τ' αυτοκίνητό μου». Συνών. *παίρνω αμπάριζα (γ) / παίρνω σβάρνα (β)*·

- *πού 'ναι η μπάλα, πού 'ναι η μπάλα, η μπάλα, πού 'ναι η μπάλα, πού 'ναι η μπάλα η μπάλα!* επαναλαμβανόμενη ενθουσιώδης ιαχή πάνω στο ρυθμό ξένου τραγουδιού (quando namera), όταν οι φίλαθλοι βλέπουν την ομάδα τους να αποδίδει φανταστικό ποδόσφαιρο και οι αντίπαλοι παίχτες από τη σύγχυση που τους κατέχει να δίνουν την εντύπωση πως έχασαν την μπάλα·

- *πουλάει την μπάλα*, (για ποδοσφαιριστές) την χάνει κοροϊδιστικά, αδικαιολόγητα: «όποτε του δίνουν πάσα, πουλάει την μπάλα, γαμώτο!»·

- *σκάψιμο της μπάλας*, βλ. λ. [σκάψιμο](#)·

- *σκοτώνω την μπάλα*, (για μπιτς βόλεϊ) χτυπώ δυνατά την μπάλα για να την στείλω στο αντίπαλο καρέ: «η Ελληνίδα παίχτρια σηκώθηκε και σκότωσε την μπάλα προς το αντίπαλο καρέ». Συνών. *τανιάζω την μπάλα*.
- *στέλνω την μπάλα στα μνήματα*, επιδιώκω με την τακτική της κωλυσιεργίας ή του αποπροσανατολισμού της κουβέντας, να αποφύγω τη συζήτηση πάνω σε κάποιο καυτό θέμα που δε με συμφέρει: «επειδή δεν τον συνέφερε ν' ακούσει την πραγματική αλήθεια, κάθε τόσο έστελνε την μπάλα στα μνήματα». Παρατηρείται κίνηση κατά την οποία το χέρι δείχνει κάπου μακριά. Από τη συνήθη τακτική των παιδιών, που, όταν έπαιζαν μπάλα στην αλάνα και νικούσαν, πετούσαν την μπάλα μακριά από το χώρο του παιχνιδιού τους για καθυστέρηση. Είναι και φορές, που η φρ. ακούγεται στον τύπο *η μπάλα στα μνήματα*. Προσφιλής έκφραση του βουλευτή του ΠΑ.ΣΟ.Κ. και πρώην υφυπουργό Αθλητισμού κ. Γιώργου Λιάνη, ο οποίος μάλιστα κατά τα νεανικά του χρόνια υπήρξε και ποδοσφαιριστής του Ηρακλή.
- *στέλνω την μπάλα στην εξέδρα*, βλ. φρ. *στέλνω την μπάλα στα μνήματα*. Παρατηρείται κίνηση κατά την οποία το χέρι δείχνει κάπου μακριά και ψηλά. Από το ότι, όταν μια ομάδα νικάει, οι παίχτες της στέλνουν κάθε τόσο την μπάλα στην εξέδρα για καθυστέρηση. Είναι και φορές, που η φρ. ακούγεται *η μπάλα στην εξέδρα*.
- *στρώνω την μπάλα*, (στη γλώσσα του ποδοσφαίρου) τη φέρνω με το κεφάλι, το στήθος ή το πόδι μου στη θέση που θέλω, που με ευνοεί για να τη σουτάρω: «έστρωσε την μπάλα με τ' αριστερό και μ' ένα δυνατό δεξί την κάρφωσε στα δίχτυα».
- *τανιάζω την μπάλα*, (για μπιτς βόλεϊ) χτυπώ δυνατά την μπάλα για να την στείλω στο αντίπαλο καρέ: «τάνιαζε την μπάλα για να μην μπορεί να την αποκρούει ο αντίπαλος παίχτης». Συνών. *σκοτώνω την μπάλα*.
- *τον θέλει η μπάλα ή τον θέλει κι η μπάλα*, (για ποδοσφαιριστές) τον ευνοεί: «σε κάθε φάση που δημιουργείται βγαίνει νικητής, γιατί τον θέλει η μπάλα || είναι καλός παίχτης, δε λέω, αλλά τον θέλει κι η μπάλα».
- *τον πήρε η μπάλα*, καταστράφηκε ψυχικά ή οικονομικά: «απ' τη μέρα που χώρισε με τη γυναίκα του τον πήρε η μπάλα και γυρίζει συνέχεια μεθυσμένος || έκανε πολλά άστοχα ανοίγματα στη δουλειά του, ώσπου στο τέλος τον πήρε η μπάλα». Συνών. *τον πήρε η κάτω βόλτα / τον πήρε η μπόρα / τον πήρε το ποτάμι*.
- *τον πήρε κι αυτόν η μπάλα*, λέγεται στην περίπτωση που σε κάποια ομαδική τιμωρία, που επιβλήθηκε με άνωθεν εντολή, τιμωρήθηκε και κάποιος που δεν ευθυνόταν, ή λέγεται στην περίπτωση που, σε κάποια γενική κρίση, υπέστη τις συνέπειές της και κάποιος που φαινόταν πως θα την ξεπεράσει ανώδυνα, ή λέγεται στην περίπτωση που τις δίκαιες επιπλήξεις κάποιου σε ένα σύνολο τις υπέστη και ένας αθώος: «όταν έγινε το λάθος στην παραγγελία αυτός έλλειπε με άδεια, αλλά πάνω στο θυμό τ' αφεντικού μας τον πήρε κι αυτόν η μπάλα || ήταν ο μόνος ελεύθερος απ' την παρέα μας και τον καμαρώναμε, αλλά όταν γνώρισε την τάδε τον πήρε κι αυτόν η μπάλα, γιατί σε λίγο καιρό την παντρεύτηκε || βέβαια αυτός δεν έφταιγε, αλλά όταν άρχισε να τους βρίζει ο διευθυντής τους, τον πήρε κι αυτόν η μπάλα». Αναφορά στο βλήμα του κανονιού. Συνών. *τον πήρε κι αυτόν η μπόρα / τον πήρε κι αυτόν το ποτάμι*.
- *τον πήρε μπάλα*, τον παρέσυρε ορμητικά: «με τα νεύρα που είχε, τον πήρε μπάλα και τον στρίμωξε στη γωνία». Από την εικόνα του παίχτη, που επιτίθεται στην αντίπαλη εστία με την μπάλα στα πόδια του.
- *τσίμπησε την μπάλα*, (για ποδοσφαιριστές) μόλις που την ακούμπησε με το πόδι του, την ακούμπησε ανεπαίσθητα με το πόδι του που ήταν όμως αρκετό για να της αλλάξει πορεία: «ο παίχτης μας τσίμπησε την μπάλα με την προβολή του ποδιού του που έκανε και την έστειλε στα δίχτυα της αντίπαλης ομάδας».